

ΣΤΕ 2294/1991

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ ΤΜΗΜΑ Γ'

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 2 Μαΐου 1991, με την εξής σύνθεση:
Κ.Μ. Χαλαζωνίτης, Αντιπρόεδρος, Πρόεδρος του Γ' Τμήματος, Γ. Κοσμάς, Ν.
Παπαδημητρίου, Σύμβουλοι, Π. Πικραμμένος, Α. Θεοφιλοπούλου, Πάρεδροι. Αντ.
Γαϊτάνης, Γραμματέας του Γ' Τμήματος.

Για να δικάσει την από 19 Δεκεμβρίου 1990 αίτηση:

του Π. Κων. Κολοκώτσιου, υποψηφίου Προέδρου του Συνδυασμού "ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ"
της

Κοινότητας Μοναστηρακίου Ευρυτανίας, κατά τις Δημοτικές και Κοινοτικές Εκλογές
της 14-10-1990, κατοίκου Μοναστηρακίου Ευρυτανίας, ο οποίος παρέστη με τους
δικηγόρους Δ. Κανελλόπουλο (Α.Μ. 1595) και Α. Χιώλο (Α.Μ. 2192), που τους
διόρισε στο ακροατήριο,

κατά του Π. Α. Γ., υποψηφίου Προέδρου του Συνδυασμού "ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ"
της

Κοινότητας Μοναστηρακίου Ευρυτανίας, κατά τις Δημοτικές και Κοινοτικές Εκλογές
της 14-10-1990, κατοίκου Μοναστηρακίου Ευρυτανίας, ο οποίος παρέστη με τον
δικηγόρο Απ. Τόλη (Α.Μ. 7438), που τον διόρισε στο ακροατήριο.

Με την αίτηση αυτή ο αναιρεσείων επιδιώκει να αναιρεθεί η 268/1990 απόφαση του
Τριμελούς Διοικητικού Πρωτοδικείου Λαμίας.

Η εκδίκαση άρχισε με την ανάγνωση της εκθέσεως του Εισηγητή, Παρέδρου Π.
Πικραμμένου.

Κατόπιν το δικαστήριο άκουσε τους πληρεξουσίους δικηγόρους του αναιρεσείοντος,
οι οποίοι ανέπτυξαν και προφορικά τους προβαλλόμενους λόγους αναιρέσεως και
ζήτησαν να γίνει δεκτή η αίτηση και τον πληρεξούσιο του αναιρεσιβλήτου, ο
ο οποίος ζήτησε την απόρριψή της.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη και

Α φ ο ύ μ ε λ έ τ η σ ε τ α σ χ ε τ ι κ ά έ γ γ ρ α φ α

Σ κ έ φ θ η κ ε κ α τ ά τ ο Ν ό μ ο

1. Επειδή για την άσκηση της κρινομένης αιτήσεως κατεβλήθη το νόμιμο παράβολο
(ειδικό έντυπο παραβόλου 154629).

2. Επειδή, με την αίτηση αυτή ζητείται η αναίρεση της 268/1990 αποφάσεως του
Τριμελούς Διοικητικού Πρωτοδικείου Λαμίας, με την οποία: α) συνεκδικάστησαν
αντίθετες εφέσεις, β) απερρίφθη η έφεση του ήδη αναιρεσείοντος, υποψηφίου
Προέδρου του συνδυασμού "ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ", ενώ έγινε δεκτή εν μέρει η έφεση του
ήδη

αναιρεσιβλήτου, υποψηφίου Προέδρου του συνδυασμού "ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ"
και γ)

μετερρυθμίσθη η υπ' αριθ. 179/1990 απόφαση του Μονομελούς Διοικητικού
Πρωτοδικείου Λαμίας σε ό,τι αφορά τον αριθμό των ψηφοδελτίων που έλαβε κάθε
ένας από τους παραπάνω συνδυασμούς. Συγκεκριμένα έγινε δεκτό ότι ο συνδυασμός
"ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ" ο οποίος είχε κριθεί με την προαναφερθείσα 179/1990

απόφαση, ως ισοψηφήσας με το συνδυασμό "ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ" και κατόπιν κληρώσεως είχε

ανακηρυχθεί ως επιτυχών κατά τις εκλογές που έγιναν στις 14-10-1990 στην κοινότητα Μοναστηρακίου Ευρυτανίας, έλαβε τελικώς 81 ψήφους, ενώ ο συνδυασμός

του αναιρεσειόντος "ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ" 80 ψήφους.

3. Επειδή, με την κρινομένη αίτηση προβάλλεται ότι η συνεδρίαση κατά την οποία εκδικάσθηκε η έφεση του ήδη αναιρεσειόντος έλαβε χώρα στο ακροατήριο του Πρωτοδικείου Λαμίας στις 30-11-1990 και από ώρας 9 π.μ. μέχρι 11 π.μ. και ότι είναι γνωστόν ότι η Πρωτοδικής Αγγελική Σπετσεροπούλου που μετέσχε της συνθέσεως ανεχώρησε για την Αθήνα στις 3 μ.μ. της ίδιας ημέρας και ότι επομένως, με τα δεδομένα αυτά, δεν είναι δυνατόν να έγινε την ημέρα εκείνη η διάσκεψη της υποθέσεως, όπως αναφέρεται στην προσβαλλομένη απόφαση, άλλως έγινε

προχειρώς και χωρίς να μελετηθεί πλήρως η υπόθεση, δοθέντος μάλιστα ότι η εισηγητής ήταν εισηγητής και σε άλλες οκτώ υποθέσεις που δικάσθηκαν την ίδια ημέρα. Ο λόγος όμως αναιρέσεως αυτός είναι απορριπτέος ως απαράδεκτος, διότι με αυτόν αμφισβητείται η γνησιότητα της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως η οποία βεβαιώνει ότι η διάσκεψη του Τριμελούς Πρωτοδικείου κατά την οποία ελήφθη η επίδικη απόφαση έγινε στις 30-11-1990, χωρίς να προβάλλεται ότι η απόφαση αυτή έχει προσβληθεί, κατά τούτο, ως πλαστή. Εξ άλλου και ο επικουρικός ισχυρισμός του αναιρεσειόντος ότι η διάσκεψη έγινε με προχειρότητα και χωρίς πλήρη μελέτη της υποθέσεως είναι απορριπτέος για τον εκτεθέντα πιο πάνω λόγο και πάντως διότι στηρίζεται σε πραγματικά περιστατικά τα οποία εν μέρει μεν προβάλλονται αορίστως ενώ κατά τα λοιπά δεν αποδεικνύονται.

4. Επειδή, όπως προκύπτει από την υπ' αριθ. 179/1990 απόφαση του Μονομελούς Διοικητικού Πρωτοδικείου Λαμίας, η απόφαση αυτή εκδόθηκε από την Πρωτοδική Δ.Δ.

Χρυσάνθη Μαυρομιχάλη, ενώ στην σύνθεση του Τριμελούς Πρωτοδικείου που δίκασε

τις εφέσεις μετείχαν, όπως προκύπτει από την αναιρεσιβαλλομένη απόφαση, οι Βασίλειος Χριστοφίλης, Πρόεδρος Πρωτοδικών Δ.Δ. και Αγγελική Σπετσεροπούλου και

Βασιλική Μαράβα-Σταμούλη, Πρωτοδίκες Δ.Δ. Κατόπιν αυτού, ο λόγος αναιρέσεως με

τον οποίο προβάλλεται ότι μη νομίμως μετέσχε της συνθέσεως του δικαστηρίου που εξέδωσε την αναιρεσιβαλλομένη απόφαση η δικαστής η οποία είχε εκδώσει την πρωτόδικο απόφαση πρέπει ν' απορριφθεί ως στηριζόμενος σε ανακριβή προϋπόθεση.

Περαιτέρω, εφ' όσον σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 108 παρ. 2 του Κώδικα Φορολογικής Δικονομίας (η οποία έχει εφαρμογή σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 23 του ν. 345/1976, των άρθρων 4 και 6 του ν. 1406/1983 και του άρθρου 55 του π.δ. 341/1978) η απόφαση μπορεί να δημοσιευθεί και από δικαστές οι οποίοι δεν είχαν μετάσχει στην συζήτηση της υποθέσεως, νομίμως μετέσχε της συνθέσεως του Δικαστηρίου που δημοσίευσε την αναιρεσιβαλλομένη απόφαση η

πρωτοδίκης Χρυσάνθη Μαυρομιχάλη, η οποία εξ άλλου, δεν εκωλύετο να μετάσχει στην σύνθεση δημοσιεύσεως εκ του γεγονότος ότι είχε εκδώσει την πρωτόδικο απόφαση. Κατ' ακολουθίαν αυτών, όλοι οι περί του αντιθέτου ισχυρισμοί που προβάλλονται με την κρινόμενη αίτηση πρέπει ν' απορριφθούν ως αβάσιμοι.

5. Επειδή, στο άρθρο 58 του π.δ/τος 323/1989 ορίζονται τα ακόλουθα: "... Ο εκλογέας μπορεί να εκφράσει την προτίμησή του προς έναν υποψήφιο σημειώνοντας σταυρό παραπλεύρως του ονόματός του στο ψηφοδέλτιο του συνδυασμού ... (όπως η

διάταξη αυτή αντικατεστάθη με το άρθρο 2 παρ. 2 του ν. 1900/1990. 4. Η προτίμηση του εκλογέα εκφράζεται με σταυρό που σημειώνεται με μολύβι μαύρης ή κυανής αποχρώσεως ή με μελάνι των ιδίων αποχρώσεων, δίπλα στο ονοματεπώνυμο κάθε υποψηφίου. Σταυρός προτιμήσεως, που σημειώνεται με διαφορετικό τρόπο θεωρείται ότι δεν είναι γραμμένος και η εγκυρότητα του ψηφοδελτίου ελέγχεται, σύμφωνα με την διάταξη της περιπτώσεως γ' του άρθρου 59". Εξ άλλου, στο άρθρο 59 του ίδιου π.δ/τος αναφέρεται ότι, μεταξύ άλλων, το ψηφοδέλτιο είναι άκυρο "... αν έχουν σημειωθεί σε οποιαδήποτε πλευρά του λέξεις, φράσεις, υπογραμμίσεις, στίγματα ή άλλα σημεία, εφ' όσον αποτελούν διακριτικά γνωρίσματα που παραβιάζουν με τρόπο προφανή το απόρρητο της ψηφοφορίας ...". Από τον συνδυασμό των διατάξεων αυτών συνάγεται ότι σημεία, λέξεις, στίγματα, φράσεις, σχισίματα, αναδιπλώσεις, κηλίδες, καθώς επίσης και σταυροί προτιμήσεως μπορεί να επιφέρουν ακυρότητα του ψηφοδελτίου εάν θεωρηθεί ότι αποτελούν διακριτικά γνωρίσματα με τα οποία παραβιάζεται η συνταγματική αρχή της μυστικότητας της ψηφοφορίας, εάν δηλαδή κριθεί ότι η ύπαρξη των ανωτέρω σημείων, στιγμάτων κ.λπ.

καταλείπει την δυνατότητα να προσδιορισθεί αμέσως ή εμμέσως ο εκλογέας που ψήφισε με το συγκεκριμένο ψηφοδέλτιο. Κατά την εκδίκαση δε των σχετικών με το κύρος των δημοτικών και κοινοτικών εκλογών διαφορών, τα αρμόδια διοικητικά δικαστήρια, κρίνουν αν, στην συγκεκριμένη περίπτωση, τα παραπάνω σημεία αποτελούν ή όχι διακριτικά γνωρίσματα με βάση τα διδάγματα της λογικής και της κοινής πείρας και λαμβάνοντας υπ' όψη τις εκάστοτε συνθήκες υπό τις οποίες τελεί ο εκλογέας, το είδος του σημείου, την θέση του, τον τρόπο χαράξεως και προκειμένου για σταυρό προτιμήσεως το πάχος ή το χρώμα του, για να συναγάγουν αν το εκάστοτε αμφισβητούμενο σημείο έχει τεθεί τυχαία ή σκόπιμα. Η κρίση αυτή του δικαστηρίου περί του διακριτικού γνωρίσματος είναι πραγματική και δεν υπόκειται, για το λόγο αυτό, σε αναιρετικό έλεγχο (βλ. Σ.Ε. 1926/1991, 1969/1991, Πρβλ. 727/1991, 5125/1987 κ.α.).

6. Επειδή, στην προκειμένη περίπτωση, στην αναιρεσιβαλλομένη απόφαση του Τριμελούς Πρωτοδικείου Λαμίας αναφέρεται ότι από τον έλεγχο που έγινε στα επίδικα ψηφοδέλτια "... το με αριθμό 47 του συνδυασμού ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ φέρει σταυρό

κάτω από το επίθετο του τελευταίου υποψηφίου. Όμως, η κατ' αυτόν τον τρόπο σταυροδοσία αποτελεί, κατά την κρίση του Δικαστηρίου, διακριτικό γνώρισμα που παραβιάζει κατά τρόπο προφανή, όπως αξιώνει ο νόμος, το απόρρητο της ψηφοφορίας. Συνεπώς, το ψηφοδέλτιο αυτό είναι άκυρο, όπως άλλωστε ορθώς έκρινε

και η εκκαλούμενη απόφαση". Επίσης η αναιρεσιβαλλομένη απόφαση εδέχθη ότι το υπ' αριθ. 38 ψηφοδέλτιο του 69ου εκλογικού τμήματος του συνδυασμού
ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ

"... φέρει ιδιόμορφο και όχι συνηθισμένο δίπλωμα που κατά την κρίση του δικαστηρίου αποτελεί διακριτικό γνώρισμα και έγινε με πρόθεση να καταστήσει γνωστό τον εκλογέα, παραβιάζοντας έτσι την μυστικότητα της ψηφοφορίας Συνεπώς όχι ορθά η εκκαλούμενη απόφαση έκρινε ως έγκυρο το με αριθμό 38 ψηφοδέλτιο ...". Με την κρίση αυτή το Τριμελές Πρωτοδικείο Λαμίας ορθώς τον νόμο ερμήνευσε και εφήρμοσε και η αιτιολογία της αποφάσεώς του, με την οποία κρίθηκαν ως άκυρα τα προαναφερθέντα ψηφοδέλτια του συνδυασμού
"ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ"

είναι νόμιμη και επαρκής. Κατόπιν αυτού πρέπει ν' απορριφθούν ως αβάσιμοι όλοι οι περί του αντιθέτου ισχυρισμοί που προβάλλονται με την κρινομένη αίτηση, ότι δηλαδή τα ψηφοδέλτια αυτά δεν φέρουν διακριτικά γνωρίσματα και είναι έγκυρα, ενώ εξ άλλου, κατά το μέρος που με τους ισχυρισμούς αυτούς πλήττεται η ανέλεγκτη κρίση του δικαστηρίου της ουσίας πρέπει ν' απορριφθούν ως απαράδεκτοι (Πρβλ. Σ.Ε. 727, 1948/1991, 5125, 5145/1987 κ.α.).

7. Επειδή, περαιτέρω στην αναιρεσιβαλλομένη απόφαση αναφέρεται ότι από τον έλεγχο που έγινε στα υπόλοιπα ψηφοδέλτια είναι "... κατά την κρίση του Δικαστηρίου, έγκυρα τα παραπάνω ... ψηφοδέλτια που ανήκουν στον συνδυασμό "ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ" (δηλαδή τα υπ' αριθ. 19, 48, 68, 87, 116 και 132 του 68ου

εκλογικού τμήματος), όπως ορθά έκρινε και η εκκαλούμενη απόφαση και τούτο γιατί η αναγραφή σ' αυτά του σταυρού προτίμησης σε σχήμα Χ ή κάτι ανάμεσα σε σταυρό

και Χ, ή κατά τρόπο ακανόνιστο ή κακότεχνο ή ασύμμετρο ή με έντονες και παχιές γραμμές ή με ελαφρώς ελικοειδείς γραμμές οφείλεται προφανώς είτε στον κακό γραφικό χαρακτήρα, είτε στην περιορισμένη ικανότητα γραφικής αποτύπωσης ή ακόμα

στην έλλειψη σταθερότητας του χεριού του εκλογέα, ενώ εξ άλλου το μικρό σε έκταση σχίσσιμο που υπάρχει στο ψηφοδέλτιο με αριθμό 22 είναι προφανές ότι έγινε είτε τυχαία, είτε κατά την αποφάσεώς του, είτε κατά τη χρησιμοποίησή του από τον εκλογέα ή την εφορευτική επιτροπή και δεν μπορεί να θεωρηθεί ως διακριτικό γνώρισμα που παραβιάζει κατά τρόπο προφανή το απόρρητο της ψηφοφορίας". Και με

την κρίση του αυτή το Τριμελές Πρωτοδικείο Λαμίας ορθώς τον νόμο ερμήνευσε και εφήρμοσε και η παραπάνω αιτιολογία της αποφάσεώς του με την οποία κρίθηκαν έγκυρα τα προαναφερθέντα ψηφοδέλτια του συνδυασμού "ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ" είναι

νόμιμη και επαρκής. Κατόπιν αυτού, πρέπει ν' απορριφθούν ως αβάσιμοι όλοι οι περί του αντιθέτου ισχυρισμοί που προβάλλονται με την κρινομένη αίτηση, ότι δηλαδή τα ανωτέρω ψηφοδέλτια φέρουν σημεία κ.λ.π. που συνιστούν διακριτικά γνωρίσματα και παραβιάζουν το απόρρητο της ψηφοφορίας. Απορριπτέος είναι επίσης

για τους ίδιους λόγους και ο ειδικώτερος ισχυρισμός ότι η αναιρεσιβαλλομένη

απόφαση μη παραθέτουσα ειδική αιτιολογία για κάθε ένα από τα σημεία που αναγράφονται στα υπ' αριθμ. 19, 48, 68, 87, 116 και 132 ψηφοδέλτια αλλά αναφερομένη γενικώς στα σημεία τα οποία περιέχουν όλα μαζί τα ψηφοδέλτια αυτά, τα οποία συνολικά δεν θεωρεί ως διακριτικά γνωρίσματα, είναι πλημμελής, δεδομένου μάλιστα ότι με την υπό κρίση αίτηση δεν προβάλλεται ότι τα ψηφοδέλτια αυτά φέρουν σημεία, άλλα από αυτά που περιγράφονται στην αναιρεσιβαλλομένη απόφαση και τα οποία συνιστούν, κατά τον αναιρεσείοντα, διακριτικά γνωρίσματα. Τέλος, κατά το μέρος που με τους προαναφερθέντες ισχυρισμούς πλήττεται η ανέλεγκτη κρίση του δικαστηρίου της ουσίας πρέπει οι σχετικοί λόγοι ν' απορριφθούν ως απαράδεκτοι. (Πρβλ. Σ.Ε. 727, 1948/1991, 5125, 5145, 3088/1087 κ.α.).

8. Επειδή, εφ' όσον δεν προβάλλεται άλλος λόγος η αίτηση πρέπει ν' απορριφθεί στο σύνολό της. Περαιτέρω, δεδομένου ότι σύμφωνα με τα ήδη κριθέντα (βλ. Σ.Ε. 1589/1991) για την άσκηση της κρινομένης αιτήσεως αναιρέσεως δεν απαιτείται η καταβολή τελών, πρέπει να επιστραφούν στον αναιρεσείοντα τα αχρεωστήτως καταβληθέντα τέλη.

Δια ταύτα

Απορρίπτει την αίτηση.

Διατάζει την κατάπτωση του παραβόλου και την επιστροφή των καταβληθέντων τελών,

και

Επιβάλλει στον αναιρεσείοντα την δικαστική δαπάνη του αναιρεσιβλήτου, η οποία ανέρχεται στο ποσό των δέκα τεσσάρων χιλιάδων (14.000) δραχμών.

Η διάσκεψη έγινε στην Αθήνα στις 13 Μαΐου 1991.

Ο Πρόεδρος του Γ' Τμήματος Ο Γραμματέας του Γ' Τμήματος

και η απόφαση δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση της 12ης Ιουλίου του ίδιου χρόνου.

Ο Πρόεδρος του Γ' Τμήματος Η Γραμματέας